

מפתח תשובות נכונות

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	שאלה
(3)	(3)	(4)	(4)	(1)	(1)	(3)	(2)	(3)	(1)	תשובה

20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	שאלה
(3)	(2)	(4)	(4)	(4)	(3)	(4)	(1)	(2)	(4)	תשובה

23	22	21	שאלה
(4)	(1)	(4)	תשובה

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: **צבע** : שני - (שני = צבע ארגמן ; בורדו)

היחס : שני הוא סוג של צבע.
ב' הוא סוג של א'.

- תשובה (1): טעם : מתוק. האם מתוק הוא סוג של טעם? כן.
- תשובה (2): קול : חרישי. האם חרישי הוא סוג של קול? לא. משהו חרישי הוא משהו דומם, מה שאינו משמיע קול.
- תשובה (3): ריח : ריחני. האם ריחני הוא סוג של ריח? לא. משהו ריחני הוא משהו אשר הוא בעל ריח טוב. כלומר, המילה ריחני מתארת את אופיו של הריח, ואינה מציינת סוג מסוים של ריח.
- תשובה (4): אור : בוהק. האם בוהק זה סוג של אור? לא. משהו בוהק זה משהו מאיר, משהו שהוא נוצץ.
- תשובה (1).**

2. השאלה: **קרטע** : נע - (קרטע=היטלטל, התנדנד ; התקדם בקפיצות ; צלע)

היחס : קרטע זה נע בצורה מקוטעת.
א' זה מישו ש-ב' בצורה מקוטעת

- תשובה (1): גיחך : צחק. האם גיחך זה מישו שצחק בצורה מקוטעת? לא. לגחך זה לצחוק צחוק קל.
- תשובה (2): קרקש : הרעיש. האם קרקש זה הרעיש בצורה מקוטעת? לא. לקרקש זה להשמיע קול הקשה או צלצל.
- תשובה (3): גמגם : דיבר. האם גמגם זה דיבר בצורה מקוטעת? כן.
- תשובה (4): נצרד : שר. האם נצרד זה שר בצורה מקוטעת? לא. מי שנצרד הוא מי שקולו נעשה צרוד, שקולו נשמע צורמני.
- תשובה (3).**

ספטמבר 2017 - הסברים לפרק השני בחשיבה מילולית

3. השאלה: היכן? : למצוא -

היחס: היכן? היא מילת שאלה שמיועדת לקבל מידע עוזר **למצוא**.
א' היא שאלה שמטרתה לקבל מידע שיאפשר **ב'**.

תשובה (1): מתי? : להגיע. האם **מתי**? היא שאלה שמטרתה לקבל מידע שיאפשר **להגיע**? לא. מתי? היא שאלה שמטרתה לקבל מידע מה המועד שבו יש **להגיע**.

תשובה (2): מי? : לזהות. האם **מי**? היא שאלה שמטרתה לקבל מידע שיאפשר **לזהות**? כן.

תשובה (3): לאן? : לתעות. האם **לאן**? היא שאלה שמטרתה לקבל מידע שיאפשר **לתעות**? לא. **לאן**? היא שאלה שמיועדת למנוע ממישהו **לתעות**.

תשובה (4): מה? : להשתאות. האם **מה**? היא שאלה שמטרתה לקבל מידע שיאפשר **להשתאות**? לא.

תשובה (2).

4. השאלה: מכיר : מוכר -

היחס: משהו מוכר הוא משהו שאני **מכיר** אותו.
ב' זה משהו שאני **א'** אותו.

תשובה (1): מובן : רהוט. האם **רהוט** זה משהו שאני **מובן** אותו? לא. משהו **רהוט** זה משהו שהוא קל לשון שדיבורו שוטף.

תשובה (2): משוער : ודאי. האם משהו **ודאי** זה משהו שאני **משוער** אותו? לא. משהו **משוער** הוא משהו שאינו **ודאי**.

תשובה (3): צריך : נחוץ. האם משהו **נחוץ** זה משהו שאני **צריך** אותו? כן. משהו **נחוץ** הוא משהו חיוני, הכרחי ולכן אני בהכרח **צריך** אותו.

תשובה (4): מוגמר : סופי. האם **מוגמר** זה משהו שאני **סופי** אותו? כן. משהו **מוגמר** זה משהו **סופי**.

תשובה (3).

5. השאלה: שרלטן : מומחה -

היחס: שרלטן זה משהו שמעמיד פני **מומחה**.
א' זה משהו שמעמיד פנים שהוא **ב'**.

תשובה (1): מתחלה : חולה. האם מי **שמתחלה** הוא משהו שמעמיד פנים שהוא **חולה**? כן. מי **שמתחלה** הוא מי שמתחזה לחולה, שהוא אינו באמת **חולה**, ושמעמיד פנים כאילו הוא **חולה**

תשובה (2): מתייעץ : יועץ. האם מי שמתיעץ הוא משהו שמעמיד פנים שהוא **יועץ**? לא.

תשובה (3): מתגנדר : יפה. האם מי **שמתגנדר** הוא משהו שמעמיד פנים שהוא **יפה**? לא. מי שמתגנדר הוא מי שמתגנדר, מי שמתלבש **יפה**.

תשובה (4): מתנשא : עניו. האם מי **שמתנשא** הוא משהו שמעמיד פנים שהוא **עניו**? לא. אדם **מתנשא** הוא אדם יהיר, כלומר מי שאינו **עניו**.

תשובה (1).

6.

השאלה: **קטא** : הדיח -

היחס: הדיח זה גרם למישהו אחר לחטוא.

ב' זה גרם למישהו אחר ל-א'.

תשובה (1): נמנע: הניא. האם הניא זה גרם למישהו אחר להימנע? כן. מי שהניא הוא מי שגרם למישהו אחר להימנע מעשיית פעולה כלשהי, כלומר הניא זה גרם למישהו אחר להימנע מעשיית דבר מה.

תשובה (2): שכנע: התווכח. האם התווכח זה גרם למישהו אחר לשכנע? לא. מי שמתווכח זה מי שמנסה לשכנע מישהו אחר בדעה שלו.

תשובה (3): שתק: דובב. האם דובב זה גרם למישהו לשתוק? לא. לדובב זה לנסות לגרום למישהו אחר לדבר, כלומר שלא לשתוק.

תשובה (4): הותקף: שיסה. האם שיסה זה גרם למישהו אחר להיות מותקף? לא. בצמד המילים בשאלה יש שני גורמים מי שעושה את הפעולה ב' גורם למישהו אחר לעשות את הפעולה א'. בצמד המילים שבתשובה זו מי ששיסה הוא מישהו שגרם למישהו אחר לתקוף, האדם התוקף הוא זה שגורם בפעולתו למישהו אחר להיות מותקף, ומכאן שבקשר בין שתי המילים יש שלושה גורמים, שלא כמו בצמד המקורי ובתשובה הנכונה, תשובה (1).

תשובה (1).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7.

השאלה: עידן: "הבעיה המרכזית של בית הספר 'רוגני' היא ריבוי התלמידים בכיתות." אורי: "ומה בנוגע לחזותו הכעורה של מבנה בית הספר?" עידן: "זו? הרי היא בחזקת אפו הארוך של הגיבן."

איזו מן האפשרויות הבאות היא המתאימה ביותר לתאר את כוונתו של עידן?

פתרון: דברי הפתיחה של עידן מלמדים כי לדעתו הבעיה המרכזית של בית הספר 'רוגני' היא ריבוי התלמידים בכיתות. אורי מצביע בדבריו על בעיה נוספת - החזות הכעורה של בית הספר. עידן טוען בתשובתו כי בעיה זו היא בחזקת אפו הארוך של הגיבן. מכיוון שבעייתו העיקרית של הגיבן היא הגיבנת אשר על גבו, ולא אפו הארוך, הרי שניתן להסיק מן התשובה כי עידן מקביל את חזותו הכעורה של בית הספר לאפו הארוך של הגיבן, כלומר טוען כי החזות הכעורה היא בעיה שולית ביחס לבעיה המרכזית עליה הצביע. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): ריבוי התלמידים בכיתות בבית הספר 'רוגני' מקשה על בית הספר להתמודד עם בעיה חמורה בהרבה - חזותו הכעורה

תשובה זו אינה נכונה. נתבקשנו לתאר את כוונתו של עידן. כבר במשפט הראשון טען עידן כי הבעיה המרכזית היא ריבוי התלמידים, מהמשך השיחה בין עידן לאורי לא ניתן להסיק כי לדעת עידן יש קשר כלשהו בין בעיית ריבוי התלמידים לבעיית חזותו הכעורה של בית הספר, אלא שלדעתו של עידן בעיית החזות הכעורה היא שולית לבעיה המרכזית של בית הספר, שהיא כאמור, ריבוי התלמידים בכיתות.

תשובה (2): אחד הגורמים לבעיית ריבוי התלמידים של בית הספר 'רוגני' הוא חזותו הכעורה של מבנה בית הספר

התשובה אינה נכונה. לא נטען כי לדעת עידן בעיית חזותו הכעורה של בית הספר גורמת לבעיית ריבוי התלמידים.

תשובה (3): על בית הספר 'רוגני' להתמודד עם שתי בעיות חמורות באותה מידה: חזות כעורה ומספר גבוה של תלמידים בכיתות

תשובה זו אינה נכונה. מהדו שיח שבשאלה ניתן להבין כי לדעת עידן לבית הספר יש שתי בעיות, שהמרכזית שבהן היא בעיית ריבוי התלמידים בכיתות, והשולית היא חזותו הכעורה של בית הספר

תשובה (4): אף שחזותו של בית הספר 'רוגני' כעורה ולכן בעייתית, ריבוי התלמידים בכיתות בעייתי ממנה

זו התשובה הנכונה. אמנם חזותו של בית הספר היא כעורה, אמנם זו בעיה, אולם היא שולית (שכן הוא ממשיך אותה לאפו הארוך של הגיבן) לבעיית ריבוי התלמידים, שהיא הבעיה המרכזית של בית הספר.

תשובה (4).

8. השאלה: רמת המליחות של מקור מים, דוגמת ים כינרת, פירושה ריכוז מרכיבי המלח במים. מכיוון שבדרך כלל אין מידע מדויק על ריכוז כל מרכיבי המלח, מקובל למדוד את ריכוזו של אחד ממרכיביו, הכלור, ולהסיק ממנו על רמת המליחות של המים. המליחות של הכינרת גבוהה ממליחותם של נהר הירדן הצפוני ושל הנחלים הנשפכים גם הם לכינרת, מכיוון שמליחותה מושפעת ממליחותם של מי המעינות שבקרקעית. איזו מן הטענות להלן אינה משתמעת מן הפסקה?

פתרון: מכיוון שיש מסקנות רבות אותן ניתן להסיק מן הפסקה, עדיף לעבור על התשובות המוצעות, ולבדוק לגבי כל אחת ואחת, האם היא משתמעת מן הפסקה:

תשובה (1): קל יותר להשיג מידע על ריכוז הכלור במים מאשר על ריכוז מרכיבי מלח אחרים

תשובה זו אינה התשובה הנכונה. בפסקה נטען שבעקבות הקושי לקבוע באופן מדויק את ריכוזם של כל מרכיבי המליחות במים, מקובל למדוד מרכיב אחד בלבד - הכלור. מכיוון שזו הדרך המקובלת למדידת רמת מליחות הנקבעת על סמך ריכוז כל מרכיבי המלח, ניתן להסיק שתי מסקנות:

א) הבחירה למדוד את ריכוז הכלור נובעת ככל הנראה מכך שקל יותר להשיג מידע אודות ריכוזו של הכלור בהשוואה להשגת מידע אודות ריכוזם של המלחים האחרים הקיימים במים. ממסקנה זו ניתן לקבוע כי המסקנה שבתשובה משתמעת מן הפסקה, ולפיכך אין הכרח לעסוק במסקנות נוספות העולות מן הפסקה, אולם נעשה זאת לשם השלמת ההסבר.

ב) הבחירה בכלור כמלח היחיד מבין כל המלחים הנמצאים במים אשר ממדידת ריכוזו במים ניתן להסיק לגבי רמת המליחות הכללית במים, ניתן להסיק כי ככל הנראה ריכוז הכלור משקף נכונה את הריכוז הכללי של יתר המלחים במים.

תשובה (2): המליחות של מי המעינות שבקרקעית הכנרת גבוהה ממליחותם של מי הנחלים הנשפכים אליה

תשובה זו אינה נכונה. בפסקה נטען כי מליחותה של הכינרת גבוהה ממליחותם של נהר הירדן והנחלים הנשפכים אליה ("המליחות של הכינרת גבוהה ממליחותם של נהר הירדן הצפוני ושל הנחלים הנשפכים גם הם לכינרת"). אם מליחותה של הכינרת הייתה נקבעת רק על סמך מליחותם של הנחלים הנשפכים אליה, הרי שמליחותה הייתה בהכרח שווה למליחותם של אותם נחלים. מליחותה הגבוהה יותר של הכינרת, לפי הפסקה, נובעת מהשפעתם של מי המעינות שבקרקעית ("המליחות של הכינרת מכיוון שמליחותה מושפעת ממליחותם של מי המעינות שבקרקעית"), מכאן שבהכרח מליחותם של מי המעינות גבוהה יותר ממליחותם של מי הנחלים, שכן הוספתם למי הכינרת, המגיעים ממקורות המים הנשפכים אליה, גורמת לעלייה בשיעור המליחות.

תשובה (3): ריכוז הכלור בכינרת גבוהה מריכוז הכלור בנהר הירדן הצפוני

תשובה זו אינה התשובה הנכונה. על פי הפסקה רמת המליחות נקבעת בהתאם לריכוזו של הכלור ("מקובל למדוד את ריכוזו של אחד ממרכיביו, הכלור..."). לפי ריכוזו של הכלור נקבעת רמת המליחות של מקור המים. בפסקה נטען כי הכינרת מלוחה יותר מנהר הירדן הצפוני ומהנחלים הנשפכים אליה ("המליחות של הכינרת גבוהה ממליחותם של נהר הירדן הצפוני ושל הנחלים הנשפכים גם הם לכינרת"), מכיוון שרמת המליחות נקבעת לפי ריכוז הכלור, הרי שבהכרח ריכוז הכלור שנמדד בכינרת היה גבוה מריכוז הכלור בנהר הירדן הצפוני.

תשובה (4): מליחותו של נהר הירדן הצפוני גבוהה ממליחות של הנחלים הנשפכים לכינרת

זו התשובה הנכונה. בפסקה נקבע כי רמת המליחות של הנחלים הנשפכים לכנרת ונהר הירדן הצפוני נמוכה מרמת מליחותה של הכינרת, הפסקה לא עסקה ביחס בין רמות המליחות של נהר הירדן הצפוני והנחלים, ולכן ניתן לקבוע כי טענה זו אינה משתמעת מהפסקה.

תשובה (4).

השאלה: סלוסטיוס, היסטוריון רומי בן המאה הראשונה לפני הספירה, כתב: "מעללי האתונאים היו, לדעתי, גדולים ומפוארים למדי, ובכל זאת פחותים היו במידת-מה מן השם שיצא להם. אלא כיוון שקמו בקרבם סופרים רבי-כישרון, מהוללים מעשי האתונאים ברחבי תבל כנאים ביותר".

איזה מן המשפטים שלהלן מסכם את טענתו של סלוסטיוס באופן הטוב ביותר?

פתרון: לפי הפסקה, להיסטוריון סלוסטיוס אמנם יש הערכה למעלליהם (=מעשיהם) של האתונאים ("מעלליהם... לדעתי, גדולים ומפוארים למדי..."), אולם הוא סבור שיש הגזמה במוניטין שהם זכו לו ("ובכל זאת פחותים היו במידת-מה מן השם שיצא להם"). לדעתו, כישרונם של הסופרים הוא שגרם לכך שמעשי האתונאים הוצגו כגדולים ומפוארים מעבר למה שהיו באמת.

תשובה (1): מעשיהם של האתונאים היו גדולים ומפוארים, אך מעשי הסופרים האתונאים עולים על כולם

תשובה זו אינה התשובה הנכונה. לפי הפסקה, אמנם סלוסטיוס סבור כי מעשי האתונאים היו גדולים ומפוארים, אולם הוא אינו טוען שמעשיהם של הסופרים האתונאים היו טובים יותר, אלא שבזכות כישרונם של אותם סופרים זכו האתונאים במוניטין טוב יותר ממעשיהם בפועל ("מעללי האתונאים... פחותים במידת-מה מן השם שיצא להם").

תשובה (2): כתביהם של הסופרים האתונאים מעידים כי מעשי האתונאים לא היו גדולים כפי שנהוג לחשוב

תשובה זו אינה התשובה הנכונה. בפסקה לא נטען ולא ניתן להסיק ממנה כי כתביהם של הסופרים האתונאים הם המעידים כי מעשי האתונאים לא היו גדולים כפי שנהוג לחשוב.

תשובה (3): השם שיצא למעשי האתונאים מופרז מעט, ולכישרונם של הסופרים האתונאים היה חלק לא מבוטל ביצירתו

זו התשובה הנכונה. טענה זו מסכמת באופן הטוב ביותר את טענתו של סלוסטיוס, אשר לפיו מעשי האתונאים היו אמנם גדולים ומפוארים אך פחותים מהמוניטין שמיוחס להם ("השם שיצא למעשי האתונאים מופרז מעט"), וזאת בזכות כישרונם של הסופרים האתונאים. ("ולכישרונם של הסופרים האתונאים היה חלק לא מבוטל ביצירתו").

תשובה (4): כישרונם הרב של הסופרים האתונאים הוא שמאפשר לנו להעריך את מידת גדולתם של מעשי האתונאים

תשובה זו אינה נכונה. סלוסטיוס אינו טוען כי בזכות כישרונם של הסופרים האתונאים אנו יכולים להעריך את גדולת מעשיהם של האתונאים, אלא ההיפך בדיוק, בזכות כישרונם של אותם סופרים נתפשים מעשי האתונאים בצורה מופרזת.

תשובה (3).

10.

השאלה: מעולם לא _____ ליהנות מסרט, _____ קטעי פעולה. ואולם, הסרט "מחומש" חורג מכלל זה, שכן גם קטעי פעולה מרשימים במיוחד לא יוכלו _____ עלילה _____ כל כך.

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): **תסריט מטופש** מעולם לא **אפשר לי** ליהנות מסרט, **גם אם הוא מכיל** קטעי פעולה. ואולם, הסרט "מחומש" חורג מכלל זה, שכן גם קטעי פעולה מרשימים במיוחד לא יוכלו **לפגום בסרט בעל עלילה מבריקה** כל כך.

תמצות: חלק ראשון: איני יכול ליהנות מסרט שתסריטו מטופש אפילו אם הוא כולל קטעי פעולה. חלק שני: הסרט "מחומש" חורג מהכלל, שכן גם קטעי פעולה מבריקים לא יוכלו לפגום בסרט בעל עלילה מבריקה כל כך.

התשובה אינה נכונה. ראשית, עלינו להבין מהחלק הראשון במשפט מהו הכלל שעל הסרט לחרוג ממנו. לפי החלק הראשון: אם התסריט מטופש גם אם יש קטעי פעולה איני נהנה מהסרט, כלומר תסריט מטופש אינו מאפשר ליהנות מסרט. אם הסרט "מחומש" חורג מן הכלל, הרי שהוא אמור להיות סרט בעל עלילה מטופשת אשר נהייתי ממנו. מכיוון שלפי החלק השני הסרט "מחומש" הוא בעל עלילה מבריקה, הרי שהוא אינו יכול לחרוג מן הכלל אשר מתייחס לסרטים שעלילתם מטופשת.

תשובה (2): **אפילו תסריט משובח** מעולם לא **אפשר לי** ליהנות מסרט, **אם אין הוא מכיל** קטעי פעולה. ואולם, הסרט "מחומש" חורג מכלל זה, שכן גם קטעי פעולה מרשימים במיוחד לא יוכלו **לחפות על עלילה מוצלחת** כל כך.

תמצות: חלק ראשון: גם תסריט משובח לא מאפשר לי ליהנות מסרט אם אין בו קטעי פעולה. חלק שני: הסרט "מחומש" חורג מהכלל, שכן גם קטעי פעולה מבריקים לא יוכלו לחפות בסרט בעל עלילה מוצלחת כל כך.

התשובה אינה נכונה. לפי הכלל בחלק הראשון של המשפט, על מנת שאהנה מהסרט הוא חייב לכלול קטעי פעולה, כלומר אם אין קטעי פעולה לא משנה כלל איכותו של התסריט, ולכן אם הסרט "מחומש" חורג מן הכלל, הרי שהוא צריך להיות סרט ללא קטעי פעולה אשר נהייתי ממנו. מכיוון שלפי החלק השני הסרט "מחומש" הוא סרט עם קטעי פעולה, הרי שהוא אינו יכול לחרוג מן הכלל אשר מתייחס לסרטים שאינם כוללים קטעי פעולה.

תשובה (3): **תסריט מטופש** מעולם לא **מונע ממני** ליהנות מסרט, **בתנאי שהוא מכיל** קטעי פעולה. ואולם, הסרט "מחומש" חורג מכלל זה, שכן גם קטעי פעולה מרשימים במיוחד לא יוכלו **לחפות על עלילה מופרכת** כל כך.

תמצות: חלק ראשון: אני יכול ליהנות מכל סרט בעל עלילה מטופשת כל עוד הוא כולל קטעי פעולה. חלק שני: הסרט "מחומש" חורג מהכלל, שכן גם קטעי פעולה מבריקים לא יוכלו לחפות על עלילה כה מופרכת.

תשובה זו היא התשובה הנכונה. הכלל העולה מן החלק הראשון הוא שאם הסרט כולל קטעי פעולה הרי שבהכרח אהנה ממנו ללא קשר לרמת התסריט (שהרי גם תסריט מטופש אינו מונע ממני ליהנות). לפי חלקו השני של המשפט הסרט "מחומש" חורג מן הכלל, כלומר הוא סרט בעל קטעי פעולה אשר לא נהייתי ממנו. מכיוון שאכן לפי חלקו השני של המשפט הסרט "מחומש" הוא בעל קטעי פעולה שאינם מצליחים לחפות על העלילה המופרכת של הסרט, כלומר שלא נהייתי ממנו, הרי שסרט זה חורג מן הכלל.

תשובה (3).

11.

השאלה: ד"ר לוסקי טוען: "הסקה מניסויים תרופתיים בבעלי חיים על השפעותיהן של תרופות על בני אדם _____ בין המינים הביולוגיים השונים. _____ בין האדם לשאר בעלי החיים, _____ מסקנות המבוססות על ניסויים אלה, _____".

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): ד"ר לוסקי טוען: "הסקה מניסויים תרופתיים בבעלי חיים על השפעותיהן של תרופות על בני אדם מחייבת להתעלם מן ההבדלים בין המינים הביולוגיים השונים. חוקרים המדגישים רק את הדמיון בין האדם לשאר בעלי החיים, ובשל כך מסתייגים מהמסקנות המבוססות על ניסויים אלה, מוליכים שולל את הציבור ומסכנים אותו".

תמצות: חלק ראשון: כאשר מסיקים מניסויים תרופתיים בבעלי חיים לגבי השפעות אותן תרופות על בני אדם חייבים להתעלם מן ההבדלים בין המינים הביולוגיים, כלומר המסקנה היה שיש להתמקד בדמיון. חלק שני: חוקרים אשר מתמקדים בדמיון (בין האדם לבעלי החיים), וכתוצאה מכך מסתייגים מן התוצאות המבוססות על מחקרים אלו, מוליכים שולל את הציבור.

התשובה אינה נכונה, שכן שני החלקים עוסקים במסקנות שניתן להסיק מניסויים בתרופות בבעלי חיים לגבי השפעות התרופות על בני אדם, וישנה סתירה בין הנאמר בחלק הראשון של המשפט לנאמר בחלקו השני. בחלק הראשון נטען שבמהלך ניסויים תרופתיים אנו חייבים להתעלם מההבדלים בין בני האדם לבעלי החיים, כלומר להתמקד בדמיון, ואילו בחלקו השני של המשפט נכתב כי חוקרים שמתמקדים בדמיון ולכן מסתייגים מהמסקנות של הניסויים, מוליכים שולל את הציבור. מכיוון שלפי החלק הראשון של המשפט אכן יש להתמקד בדמיון, אין זה הגיוני לטעון שהתמקדות כזו אמורה לגרום להולכת שולל ולסיכון הציבור.

תשובה (2): ד"ר לוסקי טוען: "הסקה מניסויים תרופתיים בבעלי חיים על השפעותיהן של תרופות על בני אדם מתבססת על הדמיון הברור בין המינים הביולוגיים השונים. לכן התומכים בניסויים מדגישים דווקא את המבדיל בין האדם לשאר בעלי החיים, ובכך מערערים על תוקפן של המסקנות המבוססות על ניסויים אלה, ושוללים את הצידוק המחקרי לניסויים".

תמצות: חלק ראשון: ההסקה מניסויים תרופתיים בבעלי חיים לגבי השפעות אותן תרופות על בני אדם מתבססת על הדמיון בין המינים השונים. חלק שני: חוקרים התומכים בניסויים מתמקדים דווקא בשוני, ובכך מערערים על המסקנות העולות מהן, ושוללים את הצידוק המוסרי לניסויים. התשובה אינה נכונה, שכן אין זה הגיוני לטעון שחוקרים התומכים בניסויים מערערים על תוקף המסקנות העולות מהן ושוללים את הצידוק המוסרי לניסויים.

תשובה (3): ד"ר לוסקי טוען: "הסקה מניסויים תרופתיים בבעלי חיים על השפעותיהן של תרופות על בני אדם מחייבת התעלמות-מה שוני בין המינים הביולוגיים השונים. עם זאת, אסור לשכוח שיש הבדלים מהותיים בין האדם לשאר בעלי החיים, ובשלהם אפשר להסתפק במסקנות המבוססות על ניסויים אלה, ואין צורך בניסויים נוספים".

תמצות: חלק ראשון: ההסקה מניסויים תרופתיים בבעלי חיים לגבי השפעות אותן תרופות על בני אדם מחייבת התעלמות מסוימת מהשוני, כלומר מתבססת על הדמיון בין המינים השונים. חלק שני: אסור לשכוח שיש הבדלים מהותיים בין האדם ליתר בעלי החיים, ובגללם אפשר להסתפק במסקנות העולות מהניסויים ואין צורך בניסויים נוספים. התשובה אינה נכונה. אין זה הגיוני לטעון שיש להתחשב בכך שישנם הבדלים משמעותיים בין בני האדם ליתר בעלי החיים, ובשל הבדלים אלו (שהם מהותיים) לטעון כי אפשר להסתפק בניסויים בבעלי חיים, ואין צורך בניסויים נוספים.

תשובה (4): ד"ר לוסקי טוען: "הסקה מניסויים תרופתיים בבעלי חיים על השפעותיהן של תרופות על בני אדם מתבססת על הדמיון הברור בין המינים הביולוגיים השונים. אבל ישנם גם הבדלים ניכרים בין האדם לשאר בעלי החיים, ולכן עלינו לשוב ולבחון את המסקנות המבוססות על ניסויים אלה, שכן אחרת אנו עלולים לסכן את המשתמשים בתרופות".

תמצות: חלק ראשון: ההסקה מניסויים תרופתיים בבעלי חיים לגבי השפעות אותן תרופות על בני אדם מתבססת על הדמיון ביניהם.

חלק שני: אסור לשכוח שיש הבדלים מהותיים בין האדם ליתר בעלי החיים, ולכן יש לשוב ולבחון את המסקנות העולות מהניסויים, שכן אחרת תהיה סכנה לחיי מי שמתמש בתרופות.

זו התשובה הנכונה. המסקנות מהניסויים התרופתיים מתבססות על הדמיון בין בעלי החיים לבני האדם, אולם אם ישנם הבדלים משמעותיים בין בני האדם ליתר בעלי החיים, הגיוני לטעון כי יש לשוב ולבחון את המסקנות על מנת שלא לסכן את חיי המשתמשים בתרופות.

תשובה (4).

12. השאלה: מבקרת המוזיקה מרתה כהן אמרה: " _____ גיוני קאש כדי לרגש בעזרת גיטרה בלבד, אבל תשעים ותשעה אחוזים מנגני הגיטרה _____ . מייק לוי _____ למועדון האחוזה האחד." מבקר המוזיקה יאיר ליפשיץ חולק עליה: " _____."

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): מבקרת המוזיקה מרתה כהן אמרה: "**הדעה הרווחת היא שדרוש כישרון כשל גיוני קאש כדי לרגש בעזרת גיטרה בלבד, אבל תשעים ותשעה אחוזים מנגני הגיטרה שמצליחים לרגש אותי, אינם כה מוכשרים.** מייק לוי **יוצא דופן, ובהחלט שייך** למועדון האחוזה האחד." מבקר המוזיקה יאיר ליפשיץ חולק עליה: "**לדעתי כישרונו של לוי אינו נופל מכישרונו של קאש**".

תמצות: לפי חלקו הראשון של המשפט: לפי מבקרת המוזיקה מרתה כהן הדעה הרווחת היא שיש צורך בכישרון כשל גיוני קאש על מנת לרגש בעזרת גיטרה בלבד, כלומר הדעה הרווחת היא שצריך כישרון גדול על מנת לרגש. אולם, הרוב המוחלט (99 אחוז) של אלו שמרגשים את מרתה כהן אינם בעלי כישרון כה גדול. כלומר, לדעתה ניתן לרגש גם ללא כישרון יוצא דופן.

חלק שני: מייק לוי יוצא דופן, כלומר הוא נגן בעל כישרון אשר נגינתו מרגשת את מרתה כהן. מבקר המוזיקה יאיר ליפשיץ חולק על דעתה של מרתה כהן וטוען כי לדעתו כישרונו של לוי אינו נופל מכישרונו של קאש, כלומר לדעתו לוי הוא בעל כישרון יוצא דופן. התשובה אינה נכונה, מכיוון שגם מרתה כהן וגם יאיר ליפשיץ טוענים שמייק לוי הוא בעל כישרון יוצא דופן, כלומר אין זה נכון לטעון שיאיר ליפשיץ חולק על דעתה של מרתה כהן.

תשובה (2): מבקרת המוזיקה מרתה כהן אמרה: "**לא חייבים להיות מוכשרים כמו גיוני קאש כדי לרגש בעזרת גיטרה בלבד, אבל תשעים ותשעה אחוזים מנגני הגיטרה אינם מסוגלים לכך.** מייק לוי **אינו יוצא דופן, ואינו משתייך** למועדון האחוזה האחד." מבקר המוזיקה יאיר ליפשיץ חולק עליה: "**הופעתו של לוי הרטיטה את לבי**".

תמצות: לפי חלקו הראשון של המשפט: לפי מבקרת המוזיקה מרתה כהן הדעה הרווחת היא שאין צורך בכישרון כשל גיוני קאש על מנת לרגש בעזרת גיטרה בלבד, כלומר הדעה הרווחת היא שאין צורך בכישרון יוצא דופן על מנת לרגש. אולם, הרוב המוחלט (99 אחוז) של נגני הגיטרה אינם מסוגלים לרגש. חלק שני: מייק לוי אינו יוצא דופן, כלומר הוא נגן שאינו בעל כישרון יוצא דופן ושאינו מסוגל לרגש את מרתה כהן.

מבקר המוזיקה יאיר ליפשיץ חולק על דעתה של מרתה כהן וטוען כי לוי הרטיט את ליבו, כלומר ריגש אותה. זו התשובה הנכונה. לדעתה של מרתה כהן לוי אינו מרגש, ואילו לדעתו של יאיר ליפשיץ נגינתו של מייק לוי מרגשת, כלומר הוא חולק על דעתה של מרתה כהן.

תשובה (2).

13.

השאלה: אתרי הרשתות החברתיות באינטרנט הביאו לידי שינוי עמוק באופיין של שיחות החולין שלנו. בעבר נאמרו הדברים לאוזני מעטים, נתלו לרגע בחלל האוויר ונמוגו. משעברו שיחות אלו להתנהל באתרי הרשתות החברתיות, שוחררו אמירותינו מהמרחב המצומצם של הסלון או המשרד, וכעת הן נגלות לעיני קהל גדול בהרבה ומקבלות "חיי נצח" במרחב הווירטואלי.

לפי הפסקה שלעיל, מה היו השינויים שחולל אתרי הרשתות החברתיות באופיין של שיחות החולין שאנו מנהלים?

פתרון: לפי הפסקה, בעבר היו שיחות החולין מיועדות לאוזנם של מעטים ואורך חייהן היה קצר (ניתלו לרגע בחלל האוויר ונמוגו). ואילו כיום בשל הרשתות החברתיות התחוללו שני שינויים גדולים באופיין של שיחות החולין שלנו: הן נגלות לקהל גדול יותר והן מקבלות "חיי נצח". נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): הרחבת תפוצת הנאמר בשיחות אלו ותיעודן. זו התשובה הנכונה.

תשובה (2): תיעוד השיחות המתנהלות במרחב הווירטואלי וגם מחוץ לו.

תשובה זו אינה נכונה, שכן בפסקה לא נטען כי הרשתות החברתיות גרמו לתיעוד שיחות המתנהלות מחוץ למרחב הווירטואלי.

תשובה (3): הפיכת שיחות אלו לתכופות ושטחיות יותר.

תשובה זו אינה נכונה. בפסקה לא נטען כי אתרי הרשתות החברתיות גרמו לכך שהשיחות יהיו שטחיות ותכופות יותר.

תשובה (4): מתן אפשרות לקהל גדול יותר להיחשף לדברים שאמרו אנשים גם בבתיים וגם במקומות העבודה שלהם

תשובה זו אינה נכונה. אמנם לפי הפסקה משעברו השיחות להתנהל באתרי הרשתות החברתיות יש קהל גדול יותר אשר נחשף לדברים הנאמרים בהן, אולם זהו רק אחד מהשינויים שחולל המעבר לאתרי הרשתות החברתיות. לפי הפסקה יש שינוי גדול נוסף והוא מתן חיי נצח לשיחות אלו, כלומר תיעוד השיחות.

תשובה (1).

14.

השאלה: ממוצע הציונים של הנבחנים בבחינה בקורס באיטלקית במועד א היה נמוך מממוצע הציונים של הנבחנים בבחינה במועד ב, שנערכה כעבור שבועיים. יעל הסיקה מכך שהבחינה במועד ב הייתה קלה מן הבחינה במועד א.

איזו מן העובדות שלהלן אינה מחלישה את מסקנתה?

פתרון: נסכם את הנאמר בפסקה: מכך שהציון הממוצע במועד ב היה גבוה מהציון הממוצע במועד א, הסיקה יעל כי הבחינה במועד ב הייתה קלה מהבחינה במועד א. שואלים מה אינו מחליש את מסקנתה, נעבור על התשובות ונפסול כל תשובה אשר מחלישה את מסקנתה של יעל.

תשובה (1): מרבית התלמידים המצטיינים נבחנו במועד ב

זו אינה התשובה הנכונה, שכן טענה זו מחלישה את המסקנה באמצעות מתן הסבר חלופי. עובדה זו מספקת הסבר חלופי לממוצע הגבוה יותר של נבחני מועד ב מנבחני מועד א, שכן יתכן שהסיבה לכך היא התלמידים ולא רמת הבחינה.

תשובה (2): תלמידים רבים בחרו להשקיע זמן רב ככל האפשר בהתכוננות לבחינה ולכן בחרו להיבחן רק במועד ב

זו אינה התשובה הנכונה, שכן טענה זו מחלישה את המסקנה באמצעות מתן הסבר חלופי. עובדה זו מספקת הסבר אפשרי אחר לציונים הגבוהים יותר של נבחני מועד ב לעומת נבחני מועד א, שכן יתכן שההכנה הממושכת של מרבית נבחני מועד ב היא זו שהביאה לממוצע הציונים הגבוה ולא רמת הבחינה.

ספטמבר 2017 - הסברים לפרק השני בחשיבה מילולית

תשובה (3): בודק הבחינה במועד ב נוטה להחמיר פחות מן הבודק במועד א

זו אינה התשובה הנכונה, שכן טענה זו מחלישה את המסקנה באמצעות מתן הסבר חלופי. על פי טענה זו יתכן שסיבה אחרת השפיעה על ממוצע הציונים. אם בודק הבחינה של מועד ב מחמיר פחות מבודק הבחינה של מועד א, יתכן שזו הסיבה לציונים הגבוהים יותר (בממוצע) של תלמידי מועד ב ולא רמת הבחינה.

תשובה (4): במועד ב נבחנו פחות תלמידים משנבחנו במועד א

זו התשובה הנכונה. התשובה אינה מחלישה ואינה מחזקת את המסקנה. מספר התלמידים הקטן יותר אשר ניגשו לבחינה במועד ב, אינו מהווה הסבר כלשהו לעובדה כי ממוצע הציונים של אותם תלמידים היה גבוה יותר. עובדה זו מוסיפה מידע כללי אשר אינו משפיע כלל על המסקנה.

תשובה (4).

15.

השאלה: מדענים ממכון ויצמן בחנו עופרים של דגי זברה כדי ללמוד מבלוטות יותרת המוח שלהם על התפתחות בלוטת יותרת המוח בבני אדם. דגים אלו מתאימים במיוחד למטרה זו: מצד אחד, מוחם פשוט למדי, גופם שקוף ואפשר לעשות בהם שינויים גנטיים בקלות יחסית, ומצד שני, הודות לעובדה שמבנה בלוטת יותרת המוח דומה בכל בעלי החוליות, אפשר להניח שממצאי הבחינה תקפים גם לבני אדם.

לפי הפסקה לעיל, מדוע בחנו מדעני מכון ויצמן דווקא דגי זברה?

פתרון: נבדוק מה הסיבות שצוינו בפסקה לבחירה בדגי הזברה לבדיקה: מוחם פשוט, גופם שקוף, קל לעשות בהם שינויים גנטיים, בלוטת יותרת המוח דומה בכל בעלי החוליות, ולכן ממצאי הבחינה תקפים גם לבני האדם. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): משום שאף שמוחם פשוט ממוחם של בעלי חוליות אחרים, בלוטת יותרת המוח שלהם דומה לבלוטת יותרת המוח של בני האדם יותר מזו של בעלי חוליות אחרים

תשובה זו אינה נכונה. א) בפסקה אמנם נטען כי אחת הסיבות לבדיקת דגי הזברה היא כי מוחם פשוט למדי, אולם לא נעשתה כל השוואה בין מידת הפשטות של מוחם של דגי הזברה למוחם של בעלי חוליות אחרים. ב) בפסקה נטען כי אחת הסיבות לבחירת דגי הזברה היא כי בלוטת יותרת המוח דומה בכל בעלי החוליות, ולכן אפשר להניח שממצאי הבחינה תקפים גם לבני האדם. לא נטען בפסקה כי בלוטת יותרת המוח של דגי הזברה דומה לבלוטת יותרת המוח של בני האדם יותר מזו של בעלי חוליות אחרים.

תשובה (2): משום שבהשוואה לבעלי חוליות אחרים, מוחם דומה יותר לזה של בני האדם ואף קל יותר לבחון אותו

תשובה זו אינה נכונה. בפסקה צוין כי דגי הזברה נבחרו כי מוחם פשוט, ולא בגלל שמוחם דומה יותר למוחם של בני האדם בהשוואה לזה של בעלי חוליות אחרים. בפסקה צוין הדמיון בין בלוטת יותרת המוח של כל בעלי החוליות.

תשובה (3): משום שבהשוואה לבעלי חיים אחרים שבלוטת יותרת המוח שלהם דומה לזו של בני האדם, קל יותר לחקור את מוחם

זו התשובה הנכונה. על פי הפסקה נטען שדגי הזברה נבחרו למחקר כיוון שבלוטת יותרת המוח של כל בעלי החוליות דומה, אולם דגי הזברה ניחנו במוח פשוט יחסית אשר קל לחקור אותו.

תשובה (4): משום שמוחם דומה יחסית למוחם של בני האדם, אך בלוטת יותרת המוח שלהם פשוטה יותר, וקל יותר לחקור אותה

תשובה זו אינה נכונה. בפסקה לא צוין כי יש דמיון בין מוחם של דגי הזברה לבין מוחם של בני האדם, כמו כן אמנם בלוטת יותרת המוח של דגי הזברה תוארה כדומה לזו של כל בעלי החוליות, אך לא נטען כי בלוטת יותרת המוח קלה למחקר או שהיא פשוטה יחסית.

תשובה (3).

16.

השאלה: דיני הנזיקין קובעים באילו מקרים אדם אחראי לנזק שנגרם מסיכון שיצר. אם אדם מסכן את הגורם שמולו יותר משגורם זה מסכן אותו, אותו אדם יהיה אחראי באחריות חמורה, משמע יהיה אחראי לכל הנזקים שנגרמו בשל הסיכון. לעומת זאת, אם אין הוא מסכן את הגורם שמולו יותר משגורם זה מסכן אותו, הוא יהיה אחראי ברשלנות בלבד. במקרה כזה יהיה האדם אחראי לנזקים שנגרמו רק אם היה יכול למנעם באמצעים סבירים ולא עשה כן.

איזה מהכללים המשפטיים שלהלן מדגים באופן הטוב ביותר את העיקרון שלעיל?

פתרון: נבדוק את התשובות המוצעות בהתאם לכללים שתוארו בפסקה:

תשובה (1): רופא אחראי באחריות חמורה אם רשם תרופה לא נכונה והחולה נפגע בשל כך, אבל רוקח שסיפק תרופה לא נכונה והחולה נפגע בשל כך אחראי ברשלנות בלבד

תשובה זו אינה נכונה. בשני המקרים הרופא והרוקח, מדובר באדם המסכן את הגורם שמולו יותר משגורם זה מסכן אותו. בשני המקרים, הרופא והרוקח, מהווים גורם מקצועי שעליו מסתמך החולה, הם אלו שיוצרים את הסיכון, ולכן צריכים לשאת "באחריות חמורה".

תשובה (2): נהג שפגע בנהג אחר בכביש אחראי לנזק שנגרם לנהג השני באחריות חמורה, אבל אם הוא פגע ברוכב אופניים הוא אחראי ברשלנות בלבד

תשובה זו אינה נכונה. כאשר נהג פוגע ברוכב אופניים לא מדובר במקרה שבו שני אנשים מסכנים אחד את השני באותה מידה, אלא הנהג אשר ברשותו רכב ממונע מסכן את רוכב האופניים יותר משהוא מסכן אותו ולכן עליו לשאת באחריות חמורה ולא ברשלנות.

תשובה (3): בעל כלי נשק אחראי באחריות חמורה לנזק שגרם כלי הנשק לבני אדם לא חמושים, אבל אחראי ברשלנות בלבד לנזק שגרם כלי הנשק לרכוש

תשובה זו אינה נכונה. בקטע הוצגו כללים הקובעים כיצד נקבעת חומרת מעשה הנגרם כתוצאה מפגיעה של אדם באדם אחר. לא ניתן לקבוע על פי כללים אלו באיזה אחריות צריך לשאת אדם במקרה שמדובר במקרה בו נפגע רכוש.

תשובה (4): בעליו של כלב אחראי באחריות חמורה אם כלבו פצע ילד, אבל אחראי ברשלנות בלבד אם כלבו פצע כלב בקטטה בין כלבים.

זו התשובה הנכונה. במקרה הראשון ישנו גורם שמסכן גורם אחר יותר מאשר גורם זה מסכן אותו, בעל הכלב מסכן את הילד יותר משהילד מסכן אותו, ולכן גורם זה נושא באחריות חמורה למעשה. במקרה השני מכיוון שכל הכלבים מסכנים זה את זה באותה דרגה, הרי שבעל הכלב אחראי ברשלנות בלבד.

תשובה (4).

17. **השאלה:** מגרש ריק המוקם בלב אזור לא בנוי מחולק לארבע חלקות, כבסרטוט.

א	ב	ג	ד
---	---	---	---

העירייה פרסמה מכרז לבניית בית עסק על אחת החלקות, וקבעה כי הקבלן הזוכה יבחר את החלקה שיבנה בה. לאחר שנבנה בית העסק פרסמה העירייה מכרז לבניית בית מגורים, ולפיו יבחר הקבלן הזוכה מהשלוש שנותרו במגרש. לאחר שנבנה בית המגורים פרסמה העירייה מכרז לבניית בית עסק נוסף במגרש, ולפיו יבחר הקבלן הזוכה אחת משתי החלקות שנותרו בו. לאחר שנבנה בית העסק פרסמה העירייה מכרז רביעי – לבניית בית מגורים בחלקה שנותרה במגרש. ידוע כי כל הקבלנים מעדיפים לבנות בצמוד לחלקה שיש בה בית עסק.

הקבלן שזכה במכרז הראשון החליט לבנות את בית העסק בחלקה ב. מה נובע מכך?

פתרון: נתון כי הקבלן הראשון בנה את בית העסק בחלקה ב. מכיוון שנתון כל הקבלנים מעדיפים לבנות בצמוד לחלקה שיש בה בית עסק, הרי שהקבלן הבא, הקבלן השני, יקים את בית המגורים בחלקות הצמודות לחלקה כלומר בחלקה א או חלקה ג. נבדוק מה קורה בכל אחת משתי האפשרויות:
- אם בית המגורים נבנה בחלקה א', הרי שהקבלן השלישי יבנה את בית העסק בחלקה ג, שכן היא החלקה היחידה הפנויה ליד חלקה שיש בה בית עסק. כעת נותרה חלקה אחת ויחידה פנויה – חלקה ד', ולכן זו החלקה שיבנה בה בית המגורים על ידי הקבלן האחרון.

סיכום:

א	ב	ג	ד
מגורים	בית עסק	בית עסק	מגורים

- אם בית המגורים נבנה בחלקה ג', הרי שהקבלן השלישי יבנה את בית העסק בחלקה א, שכן היא החלקה היחידה הפנויה ליד חלקה שיש בה בית עסק. כעת נותרה חלקה אחת ויחידה פנויה – חלקה ד', ולכן זו החלקה שיבנה בה בית המגורים על ידי הקבלן האחרון.

א	ב	ג	ד
בית עסק	בית עסק	מגורים	מגורים

נעבור על התשובות ונמצא כי התשובה הנכונה היא תשובה (4). אם הקבלן הראשון בנה את בית העסק בחלקה ב, הרי שבחלקה ד יבנה בהכרח בית מגורים.

תשובה (4).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

- 18. השאלה:** איזו מן הטענות הבאות מביעה בצורה הטובה ביותר את הרעיון המוצג בפסקה הראשונה?
פתרון: הרעיון המרכזי המוצג בפסקה הראשונה הוא שבחברה המודרנית החריצות והעמל נחשבים לערכים נעלים בניגוד לעצלות שהיא תכונה שיש להוקיע.
- תשובה (1):** העצלות היא רעה חולה בחברה, אולם בעבר היא נתפסה כערך חברתי
זו אינה התשובה הנכונה. הפסקה הראשונה אינה עוסקת בשאלה מה היה היחס לעצלות בעבר אלא כיצד נתפשת העצלות כיום (החברה המודרנית בזה לה).
- תשובה (2):** מאז ומעולם היו עצלנים וחרוצים, והחרוצים הם שמבססים ומקדמים את החברה
זו אינה התשובה הנכונה. טענה זו אינה אחת מהטענות העולות מן הפסקה. לא נטען בפסקה כי החרוצים הם אלה האחראים לקידום החברה ולביסוסה שהחברה מחולקת לעצלנים וחרוצים.
- תשובה (3):** יש אמרות שפר שאף שנאמרו לפני אלפי שנים, עשויות להיות היום נכונות מתמיד.
זו אינה התשובה הנכונה. אמנם אמרת השפר (=אמרת חוכמה): "לך אל הנמלה עצל ראה דרכיה וחכם", נאמרה לפני אלפי שנים ועל פי הקטע היא רלבנטית גם לימינו, אך אמרה זו מובאת בקטע כאמצעי המסייע להצגת הרעיון המרכזי: העליונות המיוחסת לערך החריצות והעמל בחברה המודרנית. הפסקה אינה עוסקת ברלבנטיות של אמרות שפר לאחר זמן מה, אלא באמרת שפר אחת מסוימת והמשמעות שלה.
- תשובה (4):** החריצות היא ערך שהחברה המודרנית מקדשת, והיא נתפסת כערך עליון
זו התשובה הנכונה.

- 19. השאלה:** איזה מן ההסברים הבאים הוא אחד ההסברים לטענה שהאדם הנזכר בשורות 8-10 תורם לצמיחה?
פתרון: בפסקה מופיעים שני הסברים מדוע עידוד העבודה מעודד את הצריכה ובכך מעודד צמיחה:
(א) ככל שהפרטים עובדים יותר, יש בידם ממון רב יותר וכך הם צורכים יותר.
(ב) ככל שהם עובדים יותר יש להם פחות זמן פנוי למילוי מטלות שגרתיות, ולכן הם נאלצים לשלם לאחרים כדי שיבצעו אותן, וכך יש בידי אותם פרטים יותר ממון והם יכולים לצרוך יותר.
נעבור על התשובות המוצעות:
- תשובה (1):** אם הוא משתכר יותר, יש יסוד להניח כי גם מעסיקו משתכר יותר
זו אינה התשובה הנכונה, שכן לא נטען בפסקה כי הקשר בין משכורתו של העובד למשכורתו של המעביד הוא גורם התורם לצמיחה.
- תשובה (2):** יש לו יותר כסף לצריכה, ובאמצעותו הוא משלם לאחרים ובכך מאפשר גם להם לקנות עוד שירותים ומוצרים

זו התשובה הנכונה. על פי הקטע עידוד הצמיחה נעשה בעיקרו על ידי הגדלת סך ההוצאות של כל הפריטים במשק כתוצאה מצריכת מוצרים ושירותים ("עידוד הצמיחה....צריכת מוצרים ושירותים"). אחד ההסברים בקטע לתרומתו של האדם (הנזכר בשורות 8-10) לצמיחה הוא שככל שזמנו של אותו אדם יוקדש לעבודתו, הוא יאלץ להעסיק אנשים אחרים על מנת שיבצעו את מטלותיו השגרתיות במקומו. תרומתו לצמיחה היא בהגדלת ההון שבידי אותם מועסקים, אשר יכולים לרכוש מוצרים/שירותים באמצעותו.

תשובה (3): מזון שאחרים הכינו בעבורו יקר ממזון שהכין בעצמו, ולכן הוא נאלץ לעבוד שעות רבות יותר
זו אינה התשובה הנכונה. הקטע אינו עוסק במי שעובד יותר בגלל שהמזון שהוא צורך יקר יותר, אלא בשאלה כיצד עידוד העבודה תורם לעידוד הצמיחה. הדוגמה שניתנה בקטע היא של אדם שנהג לבשל בעצמו וכעת מכיוון שהוא עובד אין לו עוד פנאי לבשל, ולכן הוא רוכש את המזון מאחרים ובכך מעודד את הצמיחה. מבלי להתייחס כלל לשאלה מה מחיר המזון שנרכש ביחס למחיר המזון שהוכן על ידו.

ספטמבר 2017 - הסברים לפרק השני בחשיבה מילולית

תשובה (4): השעות הנוספות שהוא עובד אינן משאירות לו זמן לצריכה מיותרת זו אינה התשובה הנכונה. אדם שאינו צורך אינו מעודד את הצמיחה ולכן אינו מהווה דוגמה למי שמעודד את הצמיחה.

תשובה (2).

20. השאלה: בשלושה מן הציטוטים הבאים מתוך דבריו של פול לפארג הוא מתייחס לאותו דבר. מה הציטוט הנוטר?

פתרון: כל הביטויים הנזכרים בתשובות נמצאים בשורות 14-16 בקטע אשר בו מובא ציטוט מתוך המסה של לפארג "הזכות לעצלות": טירוף מוזר אחז במעמדות העובדים.. הטירוף הזה הוא אהבת העמל, התשוקה החולנית לעבודה, מוגזמת עד כדי התשת כוחם וחיוניותם של הפרט וצאצאיו. במקום להתנגד לליקוי הנפשי הזה ולהוקיע אותו, הכמרים ומטיפי המוסר העלו על נס את העבודה ורוממו אותה למעמד של קדושה."

הטירוף המוזר אליו מתייחס לפארג הוא תשוקתם של העובדים לעבוד, או אהבת העמל שלהם. מכאן, שתשובות (1) ו-(2) מתייחסות לאותו דבר, לאהבת העבודה של מעמד העובדים, ולכן ניתן לפסול את שתייהן. בהמשך טוען לפארג כי אהבת העמל הזו מביאה את העובדים להתשת כוחם וחיוניותם. לפארג טוען כי הכמרים ומטיפי המוסר צריכים להתנגד לליקוי הנפשי הזה. הליקוי הנפשי אליו מתייחס לפארג הוא אהבת העמל, ומכאן שתשובה (3) היא התשובה יוצאת הדופן, שכן בביטוי "התשת כוחם וחיוניותם של הפרט וצאצאיו" מתייחס לפארג לתוצאה של אהבת העמל, ולא לאהבת העמל עצמה.

תשובה (3).

21. השאלה: על פי הפסקה הרביעית, מה הביא לידי הרחבת מסורת "יום השני הקדוש"?

פתרון: על פי הפסקה הרביעית, נוהגי העבודה באירופה הקדם תעשייתית העניקו מקום של כבוד לבטלה (שורות 19-20). העובדים בחרו שלא לעבוד יותר מן הדרוש להם לסיפוק צרכיהם ומכיוון שהם היו עצמאיים הם החליטו להנהיג יום מנוחה נוסף - "יום שני הקדוש". כאשר חלה עלייה בפריון העבודה הם הרחיבו את מסורת יום שני הקדוש לימים נוספים בשבוע.

תשובה (1): עצמאותם הגדלה והולכת של האורגים ושליטתם בכל שלביו של תהליך הייצור אפשרה לכל אחד מהם לבחור את היום בשבוע שבו הוא מעדיף לנוח

תשובה זו אינה נכונה, שכן הרחבת מסורת "יום שני הקדוש" לא הגיעה כתוצאה מעצמאותם ההולכת וגדלה של האורגים אלא כתוצאה מהעלייה בפריון העבודה, שכתוצאה ממנה העובדים היו יכולים להרשות לעצמם לעבוד פחות לשם סיפוק צרכיהם.

תשובה (2): התפוקה שהתקבלה מהשקעת כמות נתונה של עבודה עלתה, ובעקבות זאת החליטו בעלי ההון לאפשר לאורגים להרחיב את מסורת "יום שני הקדוש"

תשובה זו אינה נכונה. לפי הפסקה, האורגים הם שהחליטו לנוח ימים נוספים מלבד ליום שני, ולא בעלי ההון.

תשובה (3): המהפכה התעשייתית חוללה שינויים בענף האריגה, ובעקבותיהם הוענק מקום של כבוד גם לבטלה והונהגו מסורות כמו מסורת "יום שני הקדוש"

תשובה אינה נכונה. לפי הקטע "באירופה הקדם-תעשייתית רווחו נוהגי עבודה שונים בתכלית מאלה של ימינו, והם העניקו מקום של כבוד גם לבטלה." (שורות 19-20) המהפכה התעשייתית אמנם חוללה שינויים בענף האריגה, אך לא שינויים אלו העניקו מקום של כבוד לבטלה, שכן הכבוד לבטלה היה נהוג באירופה הקדם-תעשייתית.

תשובה (4): העלייה בפריון העבודה אפשרה לאורגים להשקיע פחות שעות עבודה לשם סיפוק צרכיהם, והזמן שהתפנה בעקבות זאת שימש אותם למנוחה

תשובה (4).

22. **השאלה:** מדוע "האחרים נאלצו לעבוד בתור שכירים" (שורות 27-28)?

פתרון: על מנת למצוא את התשובה לשאלה זו, עלינו לעבור על שורות 27-28 ולחפש באיזה הקשר נאמר המשפט "האחרים נאלצו לעבוד בתור שכירים" ועל מי מדובר. בשורות 27-28 נכתב: "המהפכה התעשייתית הביאה עמה את המצאת מכונת הטוויה, וזו הגדילה באחת את הפריון, אך הייתה יקרה מדי עבור רוב האורגים. רק האורגים שהיה בידם הון מספיק יכלו לרכוש מכונה כזו, והאחרים נאלצו לעבוד בתור שכירים...". מכאן, שמחירה היקר של מכונת הטוויה גרם לכך שרק האורגים שהיו בעלי אמצעים יכלו להרשות לעצמם לרכוש אותה, וכל מי שלא היה ביכולתו לרכוש אותה נאלץ לעבוד כשכיר". תשובה (1).

תשובה (1).

23. **השאלה:** מה היה סדר האירועים בתהליך שגרם לאידיאליזציה של החריצות, על פי הסברו של הודג'קיןסון?

פתרון: על מנת למצוא את התשובה לשאלה זו, נעבור על תיאור סדר האירועים בדוגמה שמביא הודג'קיןסון להשפעתה של המהפכה התעשייתית על עלייתו של אידיאל החריצות: לפני המהפכה התעשייתית עסק כל אורג בעצמו בכל שלבי הייצור, מטוויית החוטים ועד למכירת הבד. תנאי עבודה אלו אפשרו לאורגים לקבוע בעצמם את שעות עבודתם, ואלה החליטו לעבוד רק על מנת לספק את צרכיהם ולנוח ככל האפשר, ככל שגדלה התפוקה משעות העבודה גדלו שעות המנוחה. לאחר מכן, בתקופת המהפכה התעשייתית, הומצאה מכונת האריגה אשר מצד אחד הביאה לעלייה בפריון ומצד שני לשינוי במבנה הבעלות של אמצעי הייצור. בגלל מחירה היקר, רק האורגים בעלי האמצעים יכלו לרכוש מכונה זו והשאר נאלצו לעבוד כשכירים עבורם. בעלי בית האריגה לא עסקו בעבודה עצמה, אלא העבודה התחלקה בין השכירים. העלייה בפריון התבטאה בגידול ברווחיהם של בעלי בית האריגה, שלא ראו עוד ערך בהגדלת שעות המנוחה של העובדים אלא בעלייה ברווחים, ולכן ערך הבטלה הפך להיות מושא לגנאי, והעבודה/צמיחה הפכה ליעד הנכסף. נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): התקדמות טכנולוגית ⇨ עלייה הדרגתית בתפוקה ⇨ גידול ברווחי בעלי ההון ⇨ שינוי בתפיסתם של בעלי ההון באשר לערכים החברתיים הרצויים ⇨ החלטת בעלי ההון להעסיק שכירים

התשובה אינה נכונה. הן משום שהסברו של הודג'קיןסון נפתח בהסבר על התקופה שקדמה למהפכה התעשייתית, והן משום שהיווצרותו של מעמד השכירים אינו סוף התהליך המתואר.

תשובה (2): עצמאות העובדים ושליטתם בכל שלבי הייצור ⇨ התקדמות טכנולוגית ⇨ חלוקת שלבי העבודה השונים בין העובדים וגידול ברווחי העובדים ⇨ שינוי בתפיסתם של העובדים באשר לערכים החברתיים הרצויים

התשובה אינה נכונה. ההתקדמות הטכנולוגית לא הביאה בתחילה לגידול ברווחי העובדים אלא לגידול בכמות שעות הפנאי שלהם. בנוסף, לא העובדים הם ששינו את הערכים החברתיים אלא בעלי ההון, שלאחר שהפכו לבעלים של אמצעי הייצור שינו את הערכים החברתיים הרצויים.

תשובה (3): עלייה הדרגתית בפריון העבודה ⇨ גידול ברווחי בעלי ההון ⇨ גידול בזמן הפנוי של בעלי ההון ⇨ שינוי בהגדרת הערכים החברתיים

התשובה אינה נכונה. הגידול ברווחי בעלי ההון לא הביא לגידול בזמן הפנוי שלהם.

תשובה (4): עצמאות העובדים ושליטתם בכל שלבי הייצור ⇨ התקדמות טכנולוגית ⇨ שינוי במבנה הבעלות של אמצעי הייצור ⇨ שינוי בהשלכות של העלייה בפריון העבודה ⇨ שינוי בערכים החברתיים

תשובה (4).